

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u plenarnom sazivu, u predmetu broj **AP-495/21**, rješavajući apelaciju **H. B. i drugih**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b) i člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 94/14, 47/23 i 41/24), u sastavu:

Seada Palavrić, predsjednica

Valerija Galić, potpredsjednica

Angelika Nußberger, potpredsjednica

Mirsad Ćeman, sudija

Helen Keller, sutkinja

Ledi Bianku, sudija

Marin Vukoja, sudija

na sjednici održanoj 19. septembra 2024. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Odbija se kao neosnovana apelacija koju su podnijeli **H. B., E. Š.** i **F. H.** protiv Presude Vrhovnog suda Federacije BiH broj 09 0 K 026779 20 Kžk od 7. augusta 2020. godine.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. H. B., E. Š. i F. H. (u daljnjem tekstu: prvoapelant, drugoapelant – zajedno apelanti i apelantica), koje zastupaju Nedim Ademović, Fahrudin Ibrišimović, Nermin Mulalić i Senka Nožica, advokati iz Sarajeva, podnijeli su 12. februara 2021. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 09 0 K 026779 20 Kžk od 7. augusta 2020. godine.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Kantonalnog suda, Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužilaštvo) i Federalnog tužilaštva Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federalno tužilaštvo) zatraženo je 20. marta 2022. godine da dostave odgovor na apelaciju.

3. Pozvani su dostavili odgovore na apelaciju u periodu od 23. marta do 4. aprila 2022. godine. Odgovori su 5. aprila 2022. godine proslijeđeni apelantima na izjašnjenje. Apelanti su 13. aprila 2022. godine dostavili izjašnjenje.

III. Činjenično stanje

4. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predloženih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.

5. Vrhovni sud je Presudom broj 09 0 K 026779 20 Kžk od 7. augusta 2020. godine apelante proglasio krivim što su počinili krivična djela organiziranog kriminala iz člana 342. stav 3. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: KZFBiH), u vezi s krivičnim djelima porezne utaje iz člana 273. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH i pranja novca iz člana 272. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH. Apelantica je proglašena krivom što je počinila krivično djelo

organiziranog kriminala iz člana 342. stav 2. KZFBiH u vezi s krivičnim djelom pranja novca iz člana 272. stav 3. KZFBiH. Apelanti su proglašeni krivim zato što su u periodu od početka 2010. do kraja juna 2016. godine na području Kantona Sarajevo organizirali i rukovodili grupom za organizirani kriminal u smislu člana 2. stav 21. KZFBiH, koju su pored njih činili apelantica i Z. B. Utvrđeno je da su apelanti i apelantica, na način opisan na 16 gusto pisanih stranica presude, počinili krivična djela za koja su proglašeni krivim. Za počinjena krivična djela Vrhovni sud je apelante osudio na kazne zatvora u trajanju od po 12 godina, a apelanticu na kaznu zatvora u trajanju od dvije godine. Tom presudom je, na osnovu člana 115. stav 1. KZFBiH, u vezi sa članom 272. stav 6. KZFBiH i članom 11. Zakona o oduzimanju imovine, od apelanata oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom, detaljno opisana pod tač. I) i II) izreke presude, i to: od prvoapelanta u ukupnoj vrijednosti od 8.433.260,69 KM, a od drugoapelanta u ukupnoj vrijednosti od 5.415.549,47 KM (novčana sredstva, udjeli u investicijskom fondu, osnivački kapital u privrednim društvima i nekretnine). Određeno je da oduzeta imovina postaje vlasništvo Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: FBiH) i naloženo je nadležnim javnim organima da preduzmu radnje kojima će se, na osnovu presude, upisati prijenos prava vlasništva s apelanata na FBiH.

6. Vrhovni sud je utvrdio da su apelanti formalno sačinili i u komercijalne banke u Bosni i Hercegovini predali više lažnih memoranduma o razumijevanju (u daljnjem tekstu: memorandum) sklopljenih s kompanijom (daljnjem tekstu: Inkas) iz Ujedinjenih Arapskih Emirata (u daljnjem tekstu: UAE) i jedan memorandum sklopljen između prvoapelanta i firme „Munster Limited“, Republika Sejšeli (u daljnjem tekstu: Munster). Navedene firme se bave poslovima proizvodnje blindiranih/oklopnih vozila i projektiranjem i proizvodnjom balističkih ploča za zaštitu. Apelanti su, prema memorandumima, obavljali poslove dilera, agenta i predstavnika tih kompanija u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Sloveniji, Srbiji i Australiji, ali je utvrđeno da u stvarnosti te poslove nisu obavljali. Memorandumima su apellantima poslužili kao osnov za inostrane transfere novca koji su uplatile navedene firme na devizne račune apelanata, otvorene za tu namjenu u šest banaka u Bosni i Hercegovini. Novac je potom putem bezgotovinskih transakcija transferiran s deviznih na KM račune apelanata koje su imali u istim bankama i u kojima su imali otvorene i devizne račune. Utvrđeno je da je na taj način na račune prvoapelanta uplaćen iznos od 10.161.273,48 KM, drugoapelanta iznos od 10.171.341,14 KM i na apelanticine račune ukupan iznos od 234.895,18 KM.

7. Vrhovni sud je naveo da je na pretresu preuzeo dokaze optužbe izvedene tokom prvostepenog postupka koji su navedeni i opisani na oko 13 gusto pisanih stranica obrazloženja presude. Kao dokaz, između ostalog, izveden je i Izvještaj o realizaciji naredbe o sprovođenju finansijske istrage Porezne uprave od 28. jula 2016. godine. Kao dokazi odbrane preuzeti su iskaz vještaka odbrane i nalaz i

mišljenje tog vještaka od 12. marta 2018. godine, Sporazum zaključen između Bosne i Hercegovine i UAE-a o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na porez i na dohodak i imovinu, zajednička lista vojne opreme i revidirani finansijski izvještaji za kompaniju Inkas za periode od 2010. do 2016. godine.

8. Vrhovni sud je prihvatio prijedlog odbrane da se provede novo vještačenje posredstvom vještaka odbrane. Zadatak za novo vještačenje je bio da vještak na osnovu dokumentacije koja je prevedena (šest memoranduma i izvodi banaka na kojim je svrha uplate upisana na engleskom jeziku), o kojoj se već izjasnio vještak optužbe u postupku pred prvostepenim sudom, sačini i iznese svoj nalaz i mišljenje. Osim toga, zadatak vještaka je bio da se izjasni na pitanje „da li su po ino prilivima apelanti bili obavezni prijaviti prihode i platiti poreze i druge fiskalne obaveze utvrđene zakonom, imajući u vidu svrhu tih priliva“. Nakon što je vještak odbrane 5. juna 2020. godine sačinio nalaz i mišljenje na određene okolnosti, taj nalaz je pojasnio na pretresu pred Vrhovnim sudom 8. jula 2020. godine. Vrhovni sud je odbio, kao nepotreban, prijedlog odbrane da se novo vještačenje provede na okolnosti na koje se već ranije izjasnio vještak odbrane. Naime, Vrhovni sud je naveo da se vještak odbrane o navedenim okolnostima, koje su detaljno navedene u presudi, već izjasnio u nalazu i mišljenju od 12. marta 2018. godine, i to na osnovu iste dokumentacije koju je na raspolaganju imao i vještak optužbe. U vezi s tim je naglašeno da iz navedenih dokaza proizlazi da se vještak decidirano izjasnio „da se inostrane doznake apelanata ne mogu smatrati prihodom, da apelanti nisu obavljali samostalnu djelatnost i rad na crno, da nije postojala obaveza apelanata da pribave odobrenje nadležnog organa i da apelanti nisu rezidenti FBiH“.

9. Dalje, Vrhovni sud je odbio kao nepotreban i prijedlog odbrane da vještak odbrane izvrši „hipotetički obračun poreznih obaveza u odnosu na iznose inostranih doznaka“ uplaćenih na račune apelanata, uzimajući u obzir svrhe priliva i odliva s njihovih računa. Vrhovni sud je obrazložio da hipotetički obračun eventualnih poreznih i drugih fiskalnih obaveza predstavlja zahtjev za hipotetičko vještačenje koje u krivičnom postupku nije moguće budući da se vještak može izjašnjavati samo o stvarno postojećim činjenicama i okolnostima. Odbijen je, kao nepotreban, i prijedlog odbrane da se vještače i revidirani finansijski izvještaji za kompaniju Inkas koje je Vrhovni sud preuzeo kao dokaze odbrane. Kako je obrazloženo, iz tih izvještaja ne proizlazi bilo kakav pravni, poslovni ili „bilo koji drugi odnos“ apelanata i Inkasa. Pored toga, odbijen je i prijedlog odbrane da se u dokaznu građu uvrste naredba o provođenju istrage Kantonalnog tužilaštva od 3. juna 2016. godine i naredba tog tužilaštva o obustavi istrage protiv I. D. od 22. juna 2018. godine jer je gonjenje počinitelaca krivičnih djela odnosno pokretanje i obustavljanje istrage u isključivoj nadležnosti tužilaštva.

10. Vrhovni sud je naveo da je nakon analize materijalnih dokaza – dokumentacije iz šest banaka i njenim dovođenjem u vezu s nalazom i mišljenjem te iskazom vještaka optužbe, utvrdio ukupan iznos novca koji su apelantima uplatile kompanije Inkas (220 transakcija) i Munster (jedna transakcija) u periodu od 2010. do 2016. godine. Vrhovni sud je utvrdio i da je na apelanticev devizni račun kompanija Inkas tri puta uplatila novac u periodu od 2010. do 2011. godine u ukupnom iznosu od 120.100,00 eura, a taj novac je potom bezgotovinski transferiran na drugoapelantov devizni račun.

11. Vrhovni sud je naveo da su memorandumi koje su apelanti sačinili i predali bankama u Bosni i Hercegovini, prema kojima su za firme Inkas i Munster navodno obavljali poslove dilera, agenata i zastupnika, bili „osnov za priliv novca“ na računima apelanata. Te okolnosti su potvrdili svjedoci D. V. (zaposlenik Državne agencije za istrage i zaštitu; u daljnjem tekstu: SIPA) i E. A. (zaposlenik UniCredit banke). Međutim, Vrhovni sud je utvrdio da apelanti nisu zaista obavljali poslove definirane u memorandumima. Naime, iz akta Uprave za indirektno oporezivanje od 2. septembra 2016. godine i akta Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa (u daljnjem tekstu: Ministarstvo vanjske trgovine) proizlazi da se kompanija Inkas nije pojavljivala kao pošiljalac blindiranih vozila i druge robe u carinsko područje Bosne i Hercegovine. Vrhovni sud je utvrdio da apelanti nisu registrirali djelatnost definiranu u memorandumima kod Ministarstva vanjske trgovine, iako se radi o djelatnosti za koju je registracija obavezna (vojna oprema). Navedeno je da je i prvoapelant prilikom davanja iskaza u istrazi izjavio da poslove po navedenim memorandumima nisu obavljali.

12. Dalje, Vrhovni sud je zaključio da su apelanti rezidenti Federacije Bosne i Hercegovine, tj. porezni obveznici, što je obrazložio uz pozivanje na član 2. Zakona o porezu na dohodak, budući da imaju prebivalište na teritoriji Federacije. Dalje, da se doznačeni inoprilivi na računima apelanata imaju smatrati njihovim prihodom i da su kao takvi oporezivi Vrhovni sud je utvrdio na osnovu nalaza i mišljenja i iskaza vještaka optužbe, kao i uvida u materijalne dokaze koje je izložio. Vrhovni sud je, uz citiranje relevantnih odredaba Zakona o porezu na dohodak i Pravilnika o primjeni Zakona o porezu na dohodak, Zakona o doprinosima te akta Porezne uprave od 17. maja 2016. godine i pratećih podataka iz registra građana Porezne uprave, utvrdio da su apelanti izbjegli zakonsku obavezu plaćanja poreza i doprinosa i da u inkriminiranom periodu nisu podnijeli prijavu poreza na dohodak iz inostranstva. Vrhovni sud je naveo da je, na osnovu nalaza i mišljenja te iskaza vještaka optužbe, utvrdio da ukupna porezna obaveza za prvoapelanta za period od 2010. do 2016. iznosi 1.991.609,60 KM, a za drugoapelanta za isti period 2.039.622,33 KM. Vrhovni sud je utvrdio da nije bilo odliva novčanih sredstava s bankovnih računa apelanata na ime plaćanja troškova za obavljanje djelatnosti po zaključenim memorandumima, da su novčani prilivi po inostranim doznakama evidentirani na

analitičkim bankovnim karticama oporezivi prihodi na koje su bili dužni platiti poreze i druge fiskalne obaveze, shodno navedenim zakonima.

13. Kada je u pitanju krivično djelo pranja novca, Vrhovni sud je naveo da je, iz analitičkih kartica banaka, nalaza i mišljenja kao i iskaza vještaka optužbe, prometa po računima apelanata i dovođenja u vezu s provedenim materijalnim dokazima (detaljno pobrojanim u obrazloženju presude), utvrdio odlive novčanih sredstava s deviznih računa apelanata, te namjenu korištenja sredstava i povezivanje tih sredstava s imovinom i kapitalom koje su apelanti stjecali. Vrhovni sud je provedene materijalne dokaze ocijenio objektivnim i tačnim budući da su saglasni i međusobno se dopunjuju. Vrhovni sud je utvrdio da su apelanti od priliva sredstava od kompanije Inkas na deviznim računima kod komercijalnih banaka u BiH vršili bezgotovinske transakcije s deviznih računa na KM račune. Potom su sa KM računa kupovali nekretnine, kupovali i osnivali kompanije u ličnom vlasništvu, kupovali motorna vozila, ulagali u opremu i dr. (sva imovina, ulozi i dr. detaljno je navedena u obrazloženju presude). Na taj način je takav novac uveden u legalne finansijske tokove u BiH. Za te svrhe je sa KM računa apelanata isplaćen ukupan iznos od 16.616.047,13 KM, i to u korist prvoapelanta iznos od 5.882.215,27 KM, a u korist drugoapelanta iznos od 10.733.831,86 KM.

14. Vrhovni sud je zaključio da su apelanti prilikom preduzimanja opisanih radnji postupali s direktnim umišljajem, te da su se u njihovim radnjama stekla sva bitna obilježja krivičnog djela pranja novca iz člana 272. stav 3. u vezi sa stavom 1. KZFBiH. Vrhovni sud je zaključio da su apelanti znali da je novac koji je uplaćen na njihove račune pribavljen izvršenjem krivičnog djela. Zatim je istakao da su opisanim radnjama takav novac uvodili u legalne finansijske tokove u BiH, što je pokazatelj da su apelanti raspolagali novcem za koji su znali da je pribavljen učinjenjem krivičnog djela, što su i htjeli. Slijedom toga, Vrhovni sud je zaključio da su apelanti počinili krivična djela za koja su osuđeni.

15. Vrhovni sud je dalje obrazložio da je jedan od osnovnih postulata krivičnog prava da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, kako je to propisano odredbama člana 114. stav 1. KZFBiH. S obzirom na to, sud je na osnovu člana 115. stav 1. KZFBiH, a u vezi sa članom 272. stav 6. KZFBiH i člana 11. Zakona o oduzimanju imovine, odlučio da se od prvoapelanta oduzme imovinska korist pribavljena krivičnim djelom u ukupnoj vrijednosti od 8.433.260,69 KM, a od drugoapelanta u ukupnoj vrijednosti od 5.415.549,47 KM. Vrhovni sud je pojasnio da, iako je pribavljena imovinska korist u iznosu od 20.718.499,40 KM, dakle u većem iznosu od iznosa imovinske korist koja je oduzeta tom odlukom, nije od apelanata mogao oduzeti ukupnu imovinsku korist stečenu krivičnim djelima zbog zabrane *reformatio in peius*. Naime, kako je naveo sud, Kantonalno tužilaštvo nije žalbom osporavalo prvostepenu presudu kojom su oduzeti manji iznosi od

ukupne vrijednosti imovine stečene krivičnim djelima, pa je Vrhovni sud mogao donijeti samo istu odluku.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

16. Apelanti i apelantica smatraju da su im osporenim odlukom prekršena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6. i 7. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija), kao i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

17. Apelanti smatraju da im je povrijeđeno pravo na pravično suđenje jer je Vrhovni sud odbio njihov prijedlog da se provede vještačenje posredstvom vještaka odbrane ekonomske struke. Zbog takvog postupanja Vrhovnog suda, apelanti smatraju da im je povrijeđeno pravo na odbranu i načelo ravnopravnosti strana u postupku. Apelanti opširno analiziraju konkretnu procesnu situaciju i postupak koji je prethodio odbijanju prijedloga za određivanje predloženog vještačenja. Pri tome se pozivaju na brojne primjere prakse Evropskog suda za ljudska prava (u daljnjem tekstu: Evropski sud), koje dovode u kontekst konkretne povrede, koju je, kako smatraju, počinio Vrhovni sud na njihovu štetu. Apelanti ističu da je Vrhovni sud u pretežnom dijelu odbio prijedlog odbrane, te donio istovjetne odluke kao što je to učinio i Kantonalni sud. U vezi s tim, apelanti ukazuju da odredbe člana 110. ZKPFBiH propisuju da naredbu za vještačenje izdaje tužilac ili sud, ali ZKPFBiH ne predviđa mogućnost odnosno garanciju i odbrani da može angažirati svog vještaka. Apelanti smatraju da tako formulirana norma „tjera sud na nejednakost oružja i prava tužioca i odbrane.“ Odbijanjem prijedloga za vještačenje i datim obrazloženjem Vrhovni sud je zapravo apelante doveo u situaciju „da će se odluka suda zasnivati na poklanjanju vjere jednom od vještaka, i to na principu ili – ili“. Navode da je „zajednički sadržilac“ svih obrazloženja Vrhovnog suda u pogledu odbijanja prijedloga odbrane za određivanje vještačenja vještaka ekonomske struke da je ono bilo nepotrebno. Također navode da je Vrhovni sud odbio i prijedlog da se provedu dokazi koji se tiču osumnjičenog I. D. protiv kojeg nije podignuta optužnica, uz obrazloženje da je pokretanje i obustava krivičnog postupka u diskreciji nadležnog tužilaštva, a ne suda. Apelanti smatraju da im je takvom odlukom povrijeđeno pravo na pravično suđenje iz člana 6. stav 3. tačka d) Evropske konvencije.

18. Apelanti navode da im je u krivičnom postupku povrijeđeno i pravo iz člana 7. Evropske konvencije, koje se ogleda u činjenici da je Vrhovni sud, na osnovu člana 115. stav 1. u vezi sa članom 272. stav 6. KZFBiH i člana 11. Zakona o oduzimanju imovine, oduzeo apelantima „veliku“ imovinu kako je to navedeno na str. 18–22. osporene presude. Apelanti ističu da se Zakon o oduzimanju

imovine počeo primjenjivati 11. septembra 2014. godine. Prema presudi Vrhovnog suda od 7. augusta 2020. godine, inkriminirani period u konkretnom slučaju je početak 2010. do kraja juna 2016. godine. Uzimajući u obzir kriterije koji su utvrđeni u presudi Evropskog suda u predmetu *Welch protiv Velike Britanije*, apelanti smatraju da oduzimanje imovine koja je stečena krivičnim djelima predstavlja u konkretnom slučaju kaznu u smislu krivičnog zakonodavstva. Apelantima je, nakon pravosnažnog utvrđenja izvršenja krivičnog djela, oduzeta imovina koja ne služi samo za obeštećenje Federacije Bosne i Hercegovine za neplaćeni porez i druge javnopravne kontribucije (iznos od 4.060.825,98 KM, str. 2–3. presuda Vrhovnog suda od 7. augusta 2020. godine), „već im je oduzeto apsolutno sve“ što je bilo u njihovom vlasništvu, što je Vrhovni sud procijenio na iznos od 8.433.260,69 KM (prvoapelant) i iznos od 5.415.549,47 KM (drugoapelant). Stoga, apelanti, polazeći još jednom od standarda iz člana 7. Evropske konvencije, kako je protumačeno u predmetu *Welch protiv Velike Britanije*, smatraju da se očigledno radi o „retroaktivnoj primjeni imovinske kazne“.

19. Povredu prava na imovinu apelanti obrazlažu činjenicom da im je osporenom presudom oduzeta kako zakonito stečena imovina od povremenih samostalnih djelatnosti (oporeziva osnovica) tako i imovina koja je formalno i faktički trebala da predstavlja porez i druge javnopravne kontribucije. Isto tako, navode da im je oduzeta i imovina koja je od tako zarađene imovine pretvorena u imovinu pravnih subjekata u vlasništvu apelanata, dionice, nekretnine itd. Dalje navode da ukupan iznos dospjelih poreznih obaveza nikada nije istinito utvrđen jer je Vrhovni sud odbio „sveobuhvatno stručno vještačenje na temelju revidiranih finansijskih izvještaja“. U konkretnom slučaju, „čak i pod pretpostavkom da su iznosi jednaki navodnim neplaćenim poreznim obavezama bili nezakonitog porijekla“, apelanti smatraju da je oduzeta imovina i dalje imala višestruko veću vrijednost od vrijednosti tih poreza. Apelanti smatraju da nije dokazano da su se bavili nezakonitim poslovima niti su stjecali imovinu iz krivičnih djela. Preduzimajući toliko pretjerane i nesrazmjerne mjere oduzimanja imovine, redovni sudovi su odgovorni ne samo za kršenje prava apelanata na imovinu već i za neosnovano bogaćenje Federacije BiH. Konačno, apelanti ističu da sudovi „nisu vršili analizu pojedinačno oduzete imovine“, nego su sve što je nađeno u vlasništvu apelanata oduzeli. Štaviše, sud je „brutalno“ naveo da bi oduzeo još imovine da je nađena.

b) Odgovori na apelaciju

20. Vrhovni sud je u odgovoru naveo da je, na osnovu člana 278. stav (2) ZKPFBiH, o razlozima za odbijanje prijedloga odbrane za provođenje određenih dokaza u presudi dao potpuno i jasno obrazloženje. Također, taj sud je detaljno naveo zbog čega je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom „proporcionalna visini ukupne pribavljene imovinske koristi krivičnim djelima“.

21. Kantonalni sud je istakao da apelacioni navodi nisu osnovani.
22. Federalno tužilaštvo je odgovorilo da su apelanti bili u prilici u toku prvostepenog postupka pobijati vještačenje vještaka kako unakrsnim ispitivanjem tako i provođenjem vještačenja po „vlastitoj koncepciji“. Odbrana apelanata je iskoristila takvu mogućnost na osnovu odluke suda, te su angažirali vještaka odbrane koji je izradio nalaz i mišljenje. Iz stanja u spisu proizlazi da je vještak odbrane imao gotovo isti zadatak kao i vještak kojeg je angažiralo Tužilaštvo, te da je prilikom sačinjavanja nalaza i mišljenja koristio iste dokazne materijale koji su bili na raspolaganju i vještaku optužbe. Vrhovni sud je, prema mišljenju Federalnog tužilaštva, omogućio odbranu apelantima i donošenjem naredbe o određivanju vještačenja posredstvom istog vještaka odbrane, dajući zadatak vještaku u obimu koji je bio nužan za otklanjanje povrede prava na odbranu, istovremeno poštujući jednakost stranaka u postupku. Federalno tužilaštvo je istaklo da je odluka Vrhovnog suda u pogledu oduzimanja nesporno velike imovine potpuno pravilna i zakonita, a u konkretnoj situaciji „ni u kojem slučaju nije mogla biti drugačija“. Naime, odredbama člana 115. stav 1. KZFBiH propisan je način oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, a odredbom člana 272. stav 6. KZFBiH propisano je da će se oduzeti novac, imovinska korist, prihod, profit i druga korist iz imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom iz st. 1–4. tog člana.
23. Kantonalno tužilaštvo je odgovorilo da odredbe KZFBiH (član 114. stav 1) i ZKPFBiH (413) nameću obavezu izricanja mjere oduzimanja imovinske koristi u svakom slučaju kada su za to ispunjeni uvjeti. Kantonalno tužilaštvo je ukazalo da su netačni navodi apelanata da su sudovi „sve što je nađeno u vlasništvu apelanata oduzeli“. U prilog tome, Kantonalno tužilaštvo je navelo da je iz izvještaja o realizaciji naredbe o sprovođenju finansijske istrage Porezne uprave iz 2016. godine, u kojem su sadržani podaci i informacije o imovini apelanata, vidljivo da apelanti posjeduju značajnu imovinu koja nije bila predmet ni mjera osiguranja ni kasnije oduzimanja imovine, što je potom u odgovoru detaljno opisalo (apartmani, stambeno-poslovni objekti i druge opisane nekretnine u Bosni i Hercegovini). Pored navedenih nekretnina, iz provedenih dokaza proističe da apelanti raspolažu sredstvima, računima i nekretninama izvan BiH (iz prvoapelantovog iskaza proizlazi da posjeduje dva stana u Rusiji, da su on i drugoapelant „kaparisali“ i dva apartmana u Dubaiju, da posjeduje stan u Neumu, dok otvorene račune ima u inostranim bankama, i to jedan u Njemačkoj, koji je otvorio zbog kupovine vozila, a drugi u Bugarskoj za potrebe kćerke koja se tamo školuje, te otvorene račune u Rusiji i Dubaiju).
24. Punomoćnici apelanata su u izjašnjenju istakli da se u svim odgovorima zanemaruje suština povrede na pravično suđenje na koju su apelanti ukazali, a to je povreda načela ravnopravnosti strana u postupku pred Vrhovnim sudom. Ako se tome dodaju i argumenti iz apelacije o „neustavnosti

odredaba člana 110. ZKPFBiH“, prema mišljenju apelanata, ne bi trebalo biti dvojbe da način na koji im je uskraćeno pravo da provedu dokaze predstavlja kršenje prava na pravično suđenje. Svi odgovori „prešućuju razloge zbog kojih su prvostepene presude Kantonalnog suda dva puta ukidane“, da su se ti razlozi u oba slučaja direktno odnosili na dokumente na kojima se zasnivalo vještačenje, kao i uskraćivanje prava na vještačenje na način kako su to predlagali apelanti.

V. Relevantni propisi

25. **Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH“ br. 36/03, 37/03 – ispravka, 21/04 – ispravka, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17 i 31/23)

U konkretnom slučaju primjenjuje se neslužbeni prečišćeni tekst **Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH“ br. 36/03, 37/03 – ispravka, 21/04 – ispravka, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17) sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji u relevantnom dijelu glasi:

Član 114. stav (1)

Osnova oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

(1) Niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom.

Član 115. stav (1)

Način oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

(1) Učinitelju će se oduzeti novac, predmeti od vrijednosti i svaka druga imovinska korist koja je pribavljena krivičnim djelom, a ako lišenje nije moguće, učinitelj će se obavezati na isplatu novčanog iznosa srazmjernog pribavljenoj imovinskoj koristi. [...].

Član 272.

Pranje novca st. (1), (3) i (6)

(1) Ko novac ili drugu imovinu za koje zna da su pribavljeni učinjenjem krivičnog djela direktno ili indirektno primi, zamijeni, drži, raspolaže njima, koristi u privrednom ili drugom poslovanju, vrši konverziju ili njihov prijenos ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti njihovu prirodu, izvor, lokaciju, raspolaganje, kretanje, vlasništvo ili drugo pravo, a takav novac ili imovinska korist su pribavljeni učinjenjem krivičnog djela koje je propisano zakonom u Federaciji, bit će kažnjen kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ako je novac ili imovinska korist iz stava (1) ovog člana velike vrijednosti, učinitelj će biti kažnjen kaznom zatvora od jedne do 10 godina.

(6) Novac, imovinska korist, prihod, profit ili druga korist iz imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom iz st. od (1) do (4) ovog člana će se oduzeti.

Član 273. st. (1) i (3)

Poreska utaja

(1) Ko za sebe ili drugog izbjegne plaćanje davanja propisanih poreznim zakonodavstvom u Federaciji ili doprinosa socijalnog osiguranja propisanih u Federaciji, ne dajući zahtjevane podatke ili dajući lažne podatke o svom stečenom oporezivom prihodu ili o drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa takvih obaveza, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 10.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina.

(3) Ko učini krivično djelo iz stava 1. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 200.000 KM, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

Član 342. st. (1), (2) i (3)

Organizirani kriminal

(1) Ko učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji kao član grupe za organizirani kriminal, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje tri godine.

(2) Ko kao član grupe za organizirani kriminal učini krivično djelo propisano zakonom u Federaciji za koje se može izreći kazna zatvora pet godina ili teža kazna, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ko organizira ili bilo kako rukovodi grupom za organizirani kriminal koja zajedničkim djelovanjem učini ili pokuša krivično djelo propisano zakonom u Federaciji, ako za pojedino krivično djelo nije propisana posebna kazna, kaznit će se kaznom zatvora najmanje deset godina ili dugotrajnim zatvorom.

26. **Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine Federacije BiH“ br. 35/03, 37/03 – ispravka, 56/03 – ispravka, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, 59/14 i 74/20)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 15.

Jednakost u postupanju

(1) Sud je dužan stranke i branitelje tretirati na jednak način i svakoj strani pružiti jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi.

(2) Sud, tužitelj i drugi organi koji učestvuju u postupku dužni su s jednakom pažnjom da ispituju i utvrđuju kako činjenice koje terete osumnjičenog odnosno optuženog, tako i one koje im idu u korist.

Član 110. stav (1)

Naredba o vještačenju

(1) Pisanu naredbu za vještačenje izdaje tužitelj ili sud. U naredbi će se navesti činjenice o kojima se vrši vještačenje.

Član 278. stav (2)

Pravo suda da ne dopusti pitanje ili dokaz

(2) Ako sudija odnosno predsjednik vijeća zaključi da okolnosti koje stranka i branitelj želi da dokaže nemaju značaja za predmet ili da je ponuđeni dokaz nepotreban ili da je prilikom ispitivanja propušteno da se svjedok ispita na okolnosti na koje je ponovno predloženo njegovo ispitivanje, odbit će izvođenje takvog dokaza.

Član 284.

Angažovanje vještaka

(1) Vještaka mogu da angažuju stranke, branitelj i sud.

(2) Troškove vještaka iz stava 1. ovog člana snosi onaj koji ga je angažovao.

Član 413. st. (1) i (2)

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom

(1) Imovinska korist pribavljena krivičnim djelom utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.

(2) Tužitelj je u toku postupka dužan prikupljati dokaze i izviđati okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Član 417. st. (1) i (2)

Sadržaj odluke kojom se izriče mjera oduzimanja imovinske koristi

(1) Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom sud može izreći u presudi kojom se optuženi oglašava krivim [...].

(2) U izreci presude ili rješenja sud će navesti koji se predmet, odnosno novčani iznos oduzima.

27. **Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH** („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 71/14 od 3. septembra 2014. godine) u relevantnom dijelu glasi:

Član 11. stav (1)

(1) Presudom suda kojom se optuženi oglašava krivim se, također, utvrđuje:

a) koje stvari ili prava predstavljaju imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom i njihovu novčanu protuvrijednost,

b) da te stvari i prava postaju vlasništvo, odnosno imovina Federacije Bosne i Hercegovine,

c) da optuženi ili povezane osobe moraju odmah predati Federaciji Bosne i Hercegovine određene stvari, odnosno na nju prenijeti određena prava, ako ona već nisu prešla na Federaciju Bosne i Hercegovine, ili isplatiti njihov novčani iznos koji je srazmjeran pribavljenoj imovinskoj koristi u roku 15 dana od dana pravomoćnosti presude,

d) da se u javnim knjigama ili registrima koji se vode kod nadležnih organa izvrši upis prava vlasništva u korist Federacije Bosne i Hercegovine.

VI. Dopustivost i meritum

28. Ustavni sud konstatira da apelacija ispunjava uvjete propisane članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, kao i da je podnesena u roku, da ispunjava i ostale uvjete dopustivosti iz člana 18. stav (3) Pravila Ustavnog suda, te da nije očigledno (*prima facie*) neosnovana u smislu odredbe člana 18. stav (4) Pravila Ustavnog suda.

29. Apelanti i apelantica osporavaju Presudu Vrhovnog suda broj 09 0 K 026779 20 Kžk od 7. augusta 2020. godine tvrdeći da su im prekršena prava iz člana II/3.e) i k) Ustava Bosne i Hercegovine i čl. 6. i 7. Evropske konvencije, kao i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju. Uzimajući u obzir osporenu odluku i apelacione navode, Ustavni sud će ispitati da li je osporenom odlukom došlo do povrede prava na pravično suđenje apelantata i apelantice, te prava na imovinu i zabranu retroaktivne primjene zakona u odnosu na apelante budući da od apelantice nije oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.

Pravo na pravično suđenje

30. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima i druga prava u vezi sa krivičnim postupkom.

31. Član 6. stav 1. i stav 3. tačka d) Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obaveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega svako ima pravo na pravično suđenje i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim, zakonom ustanovljenim sudom. [...]

3. Svako ko je optužen za krivično djelo ima sljedeća minimalna prava:

d) da ispituje svjedoke protiv sebe ili da se oni ispituju, te da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka u njegovu korist pod istim uvjetima koji važe za svjedoke koji svjedoče protiv njega;

32. S obzirom na sadržaj apelacionih navoda o kršenju prava na odbranu i načela ravnopravnosti stranaka pred sudom, Ustavni sud zaključuje da apelanti i apelantica ukazuju na povredu prava iz člana 6. st. 1. i 3. tačka d) Evropske konvencije.

33. U odnosu na apelacioni prigovor o povredi prava na ravnopravnost stranaka u postupku zbog odbijanja izvođenja određenih dokaza, Ustavni sud podsjeća da njegova uloga nije da odlučuje koje dokaze treba izvesti, a koje ne, već da, sagledavajući postupak kao cjelinu, uključujući i način na koji su izvedeni dokazi, ocijeni da li je taj postupak bio pravičan (vidi Evropski sud, *Murtazaliyeva protiv Rusije* [VV], presuda od 18. decembra 2018. godine, predstavka broj 36658/05, tačka 139. s daljnjim referencama). Pravo na pravično suđenje ne može se smatrati djelotvornim ako zahtjevi i očitovanja

stranaka nisu stvarno „saslušani“, tj. ako ih sud nije propisno ispitao (vidi Evropski sud, *Ilgar Mamadov protiv Azerbejdžana*, presuda od 16. novembra 2017. godine, predstavka broj 919/15, tačka 206. s daljnjim referencama). Pravičnost postupka ne može se zasnivati na ocjeni samo pojedinog aspekta postupka ili jednog izoliranog incidenta (vidi Evropski sud, *Ibrahim i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], presuda od 13. septembra 2016. godine, predstavke br. 50541/08, 50571/08, 50573/08 i 40351/09, tačka 251). U svim takvim slučajevima, prilikom odlučivanja da li je postupak bio pravičan potrebno je primijeniti odgovarajući test izložen u predmetu *Murtazaliyeva protiv Rusije*, zajedno sa smjernicama za ispitivanje budućih slučajeva (*idem*, presuda *Murtazaliyeva*, tač. 158–168). Navedeni test ima za cilj utvrditi: 1) da li je odbrana svoj zahtjev za izvođenje određenog dokaza obrazložila i objasnila značaj tog dokaza za utvrđenje odlučnih činjenica od kojih zavisi odluka o suštini stvari ili koje mogu ojačati poziciju odbrane; 2) jesu li sudovi razmotrili važnost predloženog dokaza i dali dovoljne razloge za odbijanje tog dokaznog prijedloga odbrane; i u konačnici 3) kakav je utjecaj odbijanje dokaznog prijedloga odbrane imao na pravičnost postupka, odnosno da li je umanjio pravičnost postupka sagledanog u cjelini.

34. Vraćajući se na konkretan predmet, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene odluke proizlazi da je suština prijedloga apelanata za novo vještačenje bila da se vještak kojeg je predložila odbrana očituje na okolnosti od kojih je, prema njihovom mišljenju, zavisila odluka o postojanju krivičnih djela za koja su osuđeni. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da iz obrazloženja osporene presude proizlazi da je Vrhovni sud detaljno razmotrio važnost predloženog vještačenja. U jednom dijelu, za koji je utvrdio da je osnovan, Vrhovni sud je odredio dodatno vještačenje prema onome što su apelanti predložili. Nasuprot tome, Vrhovni sud je prijedlog za provođenje vještačenja u preostalom dijelu odbio, o čemu je, prema mišljenju Ustavnog suda, dao jasno i detaljno obrazloženje (vidi tačku 8. ove odluke). Vrhovni sud je naročito naglasio da se vještak odbrane o činjenicama i okolnostima za koje je traženo novo vještačenje već ranije izjasnio, zbog čega je prijedlog za vještačenje o određenim okolnostima ocijenio nepotrebnim. Naime, okolnosti za koje su apelanti istakli da treba da se utvrde su, prema mišljenju Vrhovnog suda, već dovoljno objašnjene u ranijem nalazu i mišljenju koji je dao upravo vještak odbrane. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da je Kantonalni sud u prvostepenom postupku omogućio odbrani da provede vještačenje posredstvom vještaka kojeg je odbrana angažirala i u skladu sa svim prijedlozima koje je odbrana tada imala, što je vještak i učinio. Dalje, Ustavni sud zapaža da je odbrana, nakon saslušanja tog vještaka na glavnom pretresu tokom prvostepenog postupka, izjavila da „nemaju daljnjih dokaznih prijedloga“. Osim toga, Ustavni sud ukazuje da je odbrana u postupku pred Vrhovnim sudom imala priliku da, u obimu u kojem je to dozvoljeno i optužbi, od Vrhovnog suda zatraži da se provede novo vještačenje i da je taj

prijedlog odbrane Vrhovni sud prihvatio. Međutim, sud nije odobrio da vještak odbrane ponovo vještači okolnosti o kojima se već bio izjasnio u prvostepenom postupku, a njegov nalaz tada odbrana nije osporavala.

35. Primjenjujući navedeni test iz tačke 33. ove odluke, Ustavni sud smatra da odbrana nije posebno obrazložila zbog čega bi bilo neophodno da isti vještak odbrane vještači okolnosti koje je već vještačio u nalazu u prvostepenom postupku, a tom nalazu odbrana nije prigovarala. Dalje, Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud razmotrio važnost predloženog dokaza i dao dovoljne razloge za odbijanje tog dokaznog prijedloga odbrane, a takvo obrazloženje Ustavni sud ne smatra ni proizvoljnim niti „očigledno nerazumnim“. Također, Ustavni sud zapaža da takvo djelomično odbijanje prijedloga odbrane za provođenje dodatnog vještačenja nije narušilo pravičnost krivičnog postupka sagledanog u cjelini.

36. Dalje, sagledavajući postupak kao cjelinu, Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud zaključke o krivnji apelanata izveo na osnovu mnogobrojnih provedenih dokaza. Apelanti su imali uvid u sve dokaze, odnosno svu opširnu dokumentaciju koju je predložila optužba, neometano su mogli iznijeti svoju verziju događanja i dokazima optužbe suprotstaviti svoje dokaze. Ustavni sud zapaža da su sudovi pažljivo ocijenili sve izvedene dokaze, analizirali ih na način propisan zakonom i zaključili da su apelanti i apelantica počinili krivična djela za koja su proglašeni krivim i osuđeni. Vrhovni sud je dio dokaznih prijedloga odbrane uvažio, a dio odbio, ali je o svemu tome dao jasno i relevantno obrazloženje, koje apelanti svojim navodima nisu uspjeli dovesti u pitanje u smislu pravičnosti postupka.

37. S obzirom na sve navedeno, Ustavni sud smatra da apelanti nisu na bilo koji način bili ograničeni i dovedeni u neravnopravan položaj u odnosu na optužbu i da im nije povrijeđeno pravo na jednakost strana u postupku, niti pravo na odbranu u smislu člana 6. st. 1. i 3.d) Evropske konvencije.

38. Konačno, imajući u vidu sve okolnosti konkretnog slučaja koje se odnose na cjelokupni postupak protiv apelanata i apelantice, te njihove veoma opširne navode koji su međusobno isprepleteni i kojima pokušavaju argumentirati navode o kršenju prava na pravičan postupak, Ustavni sud napominje da je sve te navode uzeo u obzir prilikom donošenja odluke, ali da ne smatra da je potrebno da ih dodatno obrazlaže u ovoj odluci. Naime, Ustavni sud smatra da je Vrhovni sud dao logične i zadovoljavajuće odgovore na sve prigovore apelanata, a naročito one koji su bili odlučujući za ocjenu njihovih tvrdnji da im je prekršeno pravo na pravično suđenje.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud zapaža da u konkretnom krivičnom postupku apelantima i apelantici nisu bile uskraćene bilo kakve procesne garancije koje bi dovele do kršenja prava na pravično suđenje u smislu člana 6. st. 1. i 3.d) Evropske konvencije.

Pravo na imovinu

40. Član II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

k) Pravo na imovinu

41. Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju glasi:

Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine u skladu s općim interesom, ili da bi osigurala plaćanje poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

42. Apelanti smatraju da im je osporenim odlukom povrijeđeno pravo na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

43. U konkretnom slučaju, imajući u vidu da su od apelanata oduzeta novčana sredstava, udjeli u investicijskom fondu, osnivački kapital u dva privredna subjekta i više nekretnina, nesporno je da se radi o njihovoj „imovini“ u smislu člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju i da je osporenim odlukom došlo do miješanja u odnosu na tu imovinu. Stoga će Ustavni sud ispitati da li je to miješanje bilo u skladu sa zakonom i u općem/javnom interesu te da li je bilo proporcionalno legitimnom cilju, odnosno da li je uspostavljena pravična ravnoteža između prava apelanata i općeg/javnog interesa.

Zakovitost miješanja

44. Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud obrazlažući odluku o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom od apelanata ukazao na jedan od osnovnih postulata krivičnog postupka koji je ugrađen u član 114. stav (1) KZFBiH, a to je da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom. Vrhovni sud se pozvao i na odredbe člana 115. KZFBiH kojim je propisan način oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, a ukazao je i na odredbe

člana 11. Zakona o oduzimanju imovine kojim je propisano šta se utvrđuje presudom suda kojom se optuženi proglašava krivim. S obzirom na navedeno i na činjenicu da je u postupku utvrđeno da imovina koja je oduzeta od apelanata potječe od izvršenja krivičnih djela za koja su apelanti osuđeni, Ustavni sud smatra da je miješanje u pravo apelanata na imovinu bilo u skladu sa zakonom.

45. Na takav zaključak ne može utjecati ni navod apelanata da je u konkretnom slučaju pored KZFBiH primijenjen i Zakon o oduzimanju imovine koji se počeo primjenjivati 2014. godine. Naime, apelanti su istakli da je Vrhovni sud taj zakon primijenio retroaktivno. U vezi s tim, Ustavni sud zapaža da se Vrhovni sud u izreci i u obrazloženju presude pozvao i na odredbe člana 11. Zakona o oduzimanju imovinske koristi. Tim odredbama je propisano da (1) „presudom suda kojom se optuženi proglašava krivim se, također, utvrđuje: a) koje stvari ili prava predstavljaju imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom i njihovu novčanu protuvrijednost, b) da te stvari i prava postaju vlasništvo, odnosno imovina Federacije Bosne i Hercegovine, c) da optuženi ili povezane osobe moraju odmah predati Federaciji Bosne i Hercegovine određene stvari, odnosno na nju prenijeti određena prava, ako ona već nisu prešla na Federaciju Bosne i Hercegovine, ili isplatiti njihov novčani iznos koji je srazmjeran pribavljenoj imovinskoj koristi u roku 15 dana od dana pravomoćnosti presude i d) da se u javnim knjigama ili registrima koji se vode kod nadležnih organa izvrši upis prava vlasništva u korist Federacije Bosne i Hercegovine“.

46. Dakle, Ustavni sud ukazuje da je mjera oduzimanja imovinske koristi od apelanata donesena na osnovu člana 114. stav (1) KZFBiH koji je stupio na snagu 1. augusta 2003. godine. S druge strane, članom 11. Zakona o oduzimanju imovine je propisano šta sve u presudi sud mora utvrditi da bi imovinska korist stečena krivičnim djelom bila oduzeta, kao i da ta imovina pripada FBiH. Ustavni sud također ukazuje da je Zakon o oduzimanju imovinske koristi nesporno bio na pravnoj snazi u vrijeme donošenja osporene presude i stoga ga je sud morao primijeniti na način kako to propisuje njegova odredba člana 11. Dakle, u konkretnom slučaju se ne radi o retroaktivnoj primjeni zakona da bi se apellantima izrekla mjera koju oni ocjenjuju „kaznenom“, već se radi o primjeni pravila o tome šta sve mora sadržati presuda kojom se na osnovu KZFBiH od okrivljenog oduzima imovina stečena krivičnim djelom.

Postojanje javnog interesa

47. Ustavni sud smatra da je oduzimanje imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom u konkretnom slučaju bilo u skladu s općim interesom jer je takva mjera neophodna radi borbe protiv kriminalnih aktivnosti. Ta mjera djeluje odvraćajuće na one koji bi se mogli upustiti u kriminalnu

aktivnost, a također garantira da se činjenje krivičnih djela ne isplati (vidi Evropski sud, *Todorov i drugi protiv Bugarske*, presuda od 13. jula 2021. godine, predstavke br. 50705/11 i dr., tačka 186).

Proporcionalnost miješanja

48. Ustavni sud ukazuje da miješanje u nečije pravo na uživanje imovine mora biti u razumnoj mjeri proporcionalno cilju koji se tim miješanjem želi postići. Drugim riječima, treba postojati pravična ravnoteža između općeg društvenog interesa i zahtjeva da se zaštite prava osobe na koju se miješanje odnosi. Pri tome se na tu osobu ne smije staviti prekomjieran teret (*op. cit.* presuda *Todorov i drugi*, tačka 187).

49. Ustavni sud zapaža da je u presudi Vrhovnog suda detaljno opisana imovina koja se oduzima od apelanata i način na koji su došli do te imovine. Ustavni sud zapaža i da od apelanata nije oduzeto „sve što su imali“ nego samo imovina za koju je utvrđeno da su je stekli u inkriminiranom periodu od novca koji potječe iz krivičnih djela za koja su osuđeni. Ustavni sud primjećuje da iz dokaza koji su provedeni tokom pretresa i odgovora Kantonalnog tužilaštva proizlazi da je tokom postupka proveden i dokaz Izvještaj o realizaciji naredbe o sprovođenju finansijske istrage Porezne uprave, u kojem su sadržani podaci i informacije o imovini apelanata. Osim toga, apelanti ničim nisu dokazali tvrdnje da im je „sve oduzeto“ i da je oduzeta imovina koja ne potječe od izvršenja krivičnih djela, niti navode da su u tome bili onemogućeni. S druge strane, Kantonalno tužilaštvo je u odgovoru navelo da se veliki dio tako pribavljene imovine nalazi u inostranstvu (nekretnine i bankovni računi). U vezi s tim, i Vrhovni sud je utvrdio da je vrijednost protuzakonito pribavljene imovine apelanata daleko veća, preko 20 miliona KM, ali da sud nije mogao oduzeti svu tako pribavljenu imovinu zbog zabrane *reformatio in peius* (vidi tačku 15. ove odluke).

50. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je odluka o oduzimanju imovinske koristi apellantima u pravičnoj ravnoteži s općim interesom te da time apellantima nije nametnut prekomjieran teret jer je od njih oduzeta imovina za koju je utvrđeno da potječe od krivičnih djela koja su počinili i čijim izvršenjem su tu imovinu stekli. Stoga, Ustavni sud smatra da u konkretnom slučaju nije došlo do povrede prava na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

51. S obzirom na takve zaključke koji se tiču prava na imovinu, a naročito zaključak koji se tiče zakonitosti miješanja u pravo na imovinu, Ustavni sud smatra da nema potrebe posebno razmatrati navode apelanata o kršenju prava iz člana 7. Evropske konvencije. Naime, ti njihovi navodi se isključivo odnose na primjenu Zakona o oduzimanju imovine, što je Ustavni sud već analizirao i obrazložio (vidi tač. 44–46. ove odluke).

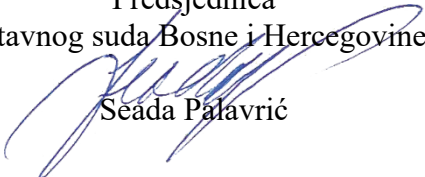
VII. Zaključak

52. Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno pravo apelanata i apelantice na pravično suđenje iz člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 3.d) Evropske konvencije zato što su u krivičnom postupku koji je rezultirao njihovim osudama poštovane sve garancije prava na pravično suđenje, uključujući i pravo na ravnopravnost strana i pravo na odbranu.

53. Ustavni sud zaključuje da nije prekršeno pravo apelanata na imovinu iz člana II/3.k) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju jer je odluka o oduzimanju imovine za koju je utvrđeno da potječe od krivičnih djela za koja su apelanti proglašeni krivim donesena na osnovu zakona, u javnom je interesu i njom je postignuta pravična ravnoteža između javnog interesa i prava apelanata na koje takvom mjerom nije stavljen prekomjeran teret.

54. Na osnovu člana 59. st. (1) i (3) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

55. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Seada Palavrić